

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ СВІТОВИМИ ЗМІ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Боротьба за свободу України триває і на культурному фронті. Українські митці створюють та розповсюджують мистецтво та традиції по всьому світу, аби привернути увагу міжнародної спільноти. Тренди та історичні надбання, що стали символом незламності та свободи, прикрашають шпальти газет та обкладинки журналів світових медіа. Про Україну та її людей розповідають у прямих ефірах та новинних випусках на весь світ. Проаналізувавши 65 публікацій десяти міжнародних ЗМІ, можна виокремити напрямки та теми, які обирають журналісти для того, аби світ продовжував пам'ятати про Україну та вмів відрізнити реальність від російської пропаганди.

Ключові слова: культура, комунікації, Україна, культурна журналістика, інформація, видання

The fight for the freedom of Ukraine continues on the cultural front as well. Ukrainian artists create and spread art and traditions throughout the world to attract the attention of the international community. Trends and historical assets, which have become a symbol of indomitability and freedom, adorn the columns of newspapers and magazine covers of the world media. Ukraine and its people are talked about in live broadcasts and news all over the world. After analyzing 65 publications of ten international mass media, it is possible to single out the directions and topics that journalists choose so that the world continues to remember Ukraine and knows how to distinguish reality from Russian propaganda.

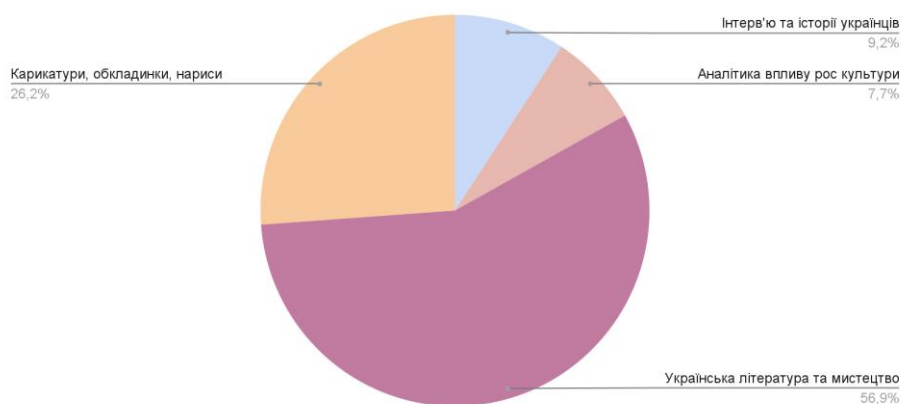
Keywords: culture, communications, Ukraine, cultural journalism, information, publication

Українська культура - світовий тренд вже протягом більше ніж 8 місяців. Саме відтоді, коли почалась війна в Україні, збулася мрія кожного, хто ототожнював себе з українською культурою та вірив у майбутній міжнародний успіх культурних надбань народу - про нас почули. І головне те, що не справився найбільший страх - про нас не перестають говорити.

Мова, культура та багатовікова історія України опинились, як пишуть польські ЗМІ, "під прицілом москви", але й стали одним з головних озброєнь проти ворога. Українські наративи у міжнародних медіа із світовим ім'ям з'являлися не лише у вигляді синьо-жовтого прапора, портретів Зеленського та Залужного в етерах, на обкладинках чи головних сторінках сайтів, але й

викликали в читача цікавість нашими традиціями, піснями, художниками, науковцями, кухнею та багато чим іншим. Сьогодні Україну досліджують на кожному фронті: надихаються сміливістю, розглядають Петриківські розписи, згадують українських письменників та дизайнерів, що відкривають нашу країну з нової, ще не баченої світом сторони.

Проаналізувавши 65 публікацій від 10 міжнародних ЗМІ, можна сказати, що інтерес до “українського” припадав найбільше на березень місяць, найнижча активність була зафіксована у липні. Справа не тільки у читачах, але й у кількості матеріалів про українське мистецтво. На передній план найбільше виходять події з лінії фронту та історії українців, що евакуювались з окупованих нині територій. Втім, українська культура та історія завжди присутня на порядку денному. Через просування літератури, музики та кіно, журналісти, експерти та блогери, намагаються розповісти про історію України та її тривалу боротьбу проти російського терору.

Діаграма 1. Тематика публікацій

У виданні The New York Times ще у перші тижні повномасштабного вторгнення опублікували статтю журналіста, мистецького критика Джейсона Фараго під назвою “[Війна в Україні – справжня культурна війна](#)” [1]. У своїй роботі він згадує про те, як росія нищить українську культурну спадщину: “Ризики для української культури — це більше, ніж просто збитки. Для президента росії України як такої не існує; він стверджує, що Україна — це радянська вигадка, що українська мова — це російське наріччя, що росіяни й

українці — “один народ”. І тому з лютого, власне, з 2014 року, коли вперше почалася війна на сході України, культурні прояви української незалежності були на хвилі” (переклад з англійської). Автор описує як саме стався сплеск розвитку культури України після Революції Гідності та порівнює з тим, як відновлюється культурне життя на звільнених з окупації територіях. “Усе це культурне бродіння сприяє сезону неймовірної хоробрості. У війні Україна доводить, що громадянське суспільство може змінити ситуацію проти переважаючої військової сили. Культурна влада — це справжня влада. Українська культура, як і зброя, підтримує всі наші демократичні мрії” [1].

Американське інтернет-видання [“Literary Hub” від березня 2022 року](#) публікує та аналізує уривки українських письменників та поетів, рекомендує літературу, яку слід прочитати в перекладі на англійську [2]. У добірках переважає проза, зокрема романи сучасних українських письменників і письменниць. Крім них також збірки поезій, оповідань та мемуари. Перекладачка та письменниця Кейт Цуркан, яка написала кілька статей за цією темою, у текстах захоплювалась українською поетичною класикою: “В українській історії багато трагічного, але, як показують книжки, український дух наповнений гумором та наполегливістю, що надихає читачів, за словами поета Володимира Сосюри, треба “любити Україну, як сонце” [2].

Мистецький фронт підтримують і видання у Європі. Так [шведське медіа PEN/Orp](#) опублікувало інтерв’ю Йоакима Медіна з українськими культурними діячами Софією Челяк та Олексієм Нікітіним [3]. Це один з прикладів інтерв’ю, де українці, що самі створюють мистецтво, намагаються розповсюджувати його за кордоном та продовжують свою творчу діяльність попри все. Також в матеріалі йдеться про інших культурних діячів, які зараз волонтерять та про тих, хто зосередився на інформаційному фронті. На думку Челяк “після початку війни навіть у найпродуктивніших письменників буквально не було слів. Деякі розуміли, що вони повинні зробити свій внесок у міжнародне висвітлення, тому дали інтерв’ю” [3]. Олексій Нікітін же вважає, що бойкот російської культури має бути особистим вибором кожного. Він розповів, що пише російською і, серед іншого, намагався розповісти росіянам

правду, але після реакції на книжку про Революцію Гідності усвідомив, що “на росії нічого змінити не можна” [3].

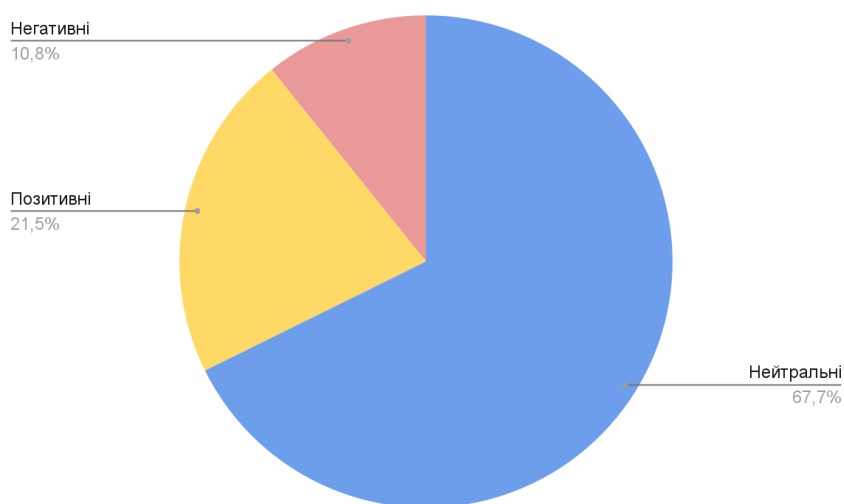
Свою думку щодо бойкоту російського мистецтва висловили у статті “Союзник катів: Пушкін, Бродскій і глибоке коріння російського шовінізму” [The American Spectator](#). Юрист з прав людини, дослідник у галузі збереження культурної спадщини, права та антропології Метью Омолеський у матеріалі досліджує російську культуру, що виховала катів, які вчинили злочини в Бучі, Ірпені та Маріуполі. Стаття присвячена Олександрові Кислюку, викладачу церковнослов’янської і грецької мови, історика та перекладачу, убитому в Бучі 5 березня 2022 року. Омолеський пише про імперські погляди та шовінізм Бродського у вірші “Щодо незалежності України” [4]. Він вважає, що дерусифікація України, її неприйняття російського суверенітету, російської культури викликали в Бродському протидію, що вилилася у вигляді цього вірша.

Про “зросійщення” світу століттями у статті для польського політичного журналу [New Eastern Europe](#) Кейт Цуркан пише “Українці закликають до культурного бойкоту російських митців. Чи готовий світ слухати?”. Авторка цитує Володимира Винниченка: “російський ліберал закінчується там, де починається українське питання” та пояснює цю думку людям поза Україною. Крім того, Цуркан згадала відмову Софії Андрухович, Сергія Жадана, Любові Якимчук, Євгенії Кузнецову та Катерини Бабкіної брати участь у Норвезькому літературному фестивалі через участь у програмі росіян: “В окупованому Херсоні розміщені білборди із зображенням Пушкіна та заявою про те, що “Херсон — місто з російською історією”. Тож хіба не логічно відкинути особисту прихильність до Пушкіна і принаймні визнати, що він та інші діячі культури стали інструментами російської кампанії геноциду?” [5]. Вона переконана, що навіть якщо українські митці надто зайняті боротьбою на передовій за ці цінності, не означає, що їхні голоси слід ігнорувати: “Оскільки війна триває, і її кінця не видно найближчим часом, залишається побачити, чи готовий світ співпрацювати з українцями як з більш ніж просто пасивними

об'єктами страждань. Українці мають власну культуру та ідентичність, і настав час, щоб світ нарешті це визнав і прислухався до українських проблем” [5].

У досліджуваний період значно зросла кількість повідомлень, що стосувалися питань української армії, озброєння та обороноздатності. У медіа зображували їх не тільки у вигляді аналітичних текстів та репортажів, але й у вигляді карикатур на обкладинках друкованих ЗМІ та заголовків, які посилялися на українські літературні твори. Не менш актуальними стали проблеми вступу України до НАТО та співпраці із Північноатлантичним альянсом.

Публікації міжнародних ЗМІ, які були розглянуті, мали різний контекст. Перш за все треба виокремити повідомлення, що є нейтрально забарвленими, тобто такими, що містили лише факти чи виклад думок. Через культурну журналістику виявлено публікації, що характеризували події оцінкою “негативно”, а кількість компліментарних матеріалів про події в Україні від 65 проаналізованих, становила всього 7. Подібного роду тексти з'являлися у The New York Times, The Guardian, BBC, Charlie Hebdo тощо.

Діаграма 2. Контекст повідомлень

Відсутність оціночних суджень та коментарів експертів у публікаціях ЗМІ може свідчити про те, що міжнародна спільнота передивилася своє ставлення до України та її проблем. Причиною тому може бути зменшення кількості

контактів або скорочення дискурсу між українськими владними інститутами зі своїми західними партнерами.

Прагнення ворога знищити українську культуру та самобутність навпаки привернули увагу світового суспільства до України. За даними соціального опитування [CASES](#) можна простежити чіткі очікування та побоювання, що вже сформувалися у представників української культурної спільноти. Основні з них - зміна пріоритетів, відхід культури на задній план у процесі відновлення держави після війни, недостатність матеріального забезпечення культурних потреб [6]. Крім того, великі очікування покладаються на розповсюдження інформації про культуру України у світових медіа задля привернення уваги інвесторів, діаспори та громадян інших країн у подальшому, адже Україна все ще потребує уваги та підтримки для наближення перемоги.

Список використаних джерел

1. Jason Farago The War in Ukraine Is the True Culture War [Electronic resource] / Jason Farago // The New York Times. – 2022. – Mode of access: <https://www.nytimes.com/2022/07/15/arts/design/ukraine-war-culture-art-history.html> (date of access: 27.10.2022). – Title from screen.
2. Kate Tsurkan Love Ukraine as You Would the Sun: 10 Ukrainian Books Worth Reading in English [Electronic resource] / Kate Tsurkan // Literary Hub. – 2022. – Mode of access: <https://lithub.com/love-ukraine-as-you-would-the-sun-10-ukrainian-books-worth-reading-in-english/> (date of access: 26.10.2022). – Title from screen.
3. Joakim Medin Ukrainian writers – defying the Russian invasion [Electronic resource] / Joakim Medin // PEN/Opp. – 2022. – Mode of access: <https://www.penopp.org/articles/ukrainian-writers-defying-russian-invasion> (date of access: 27.10.2022). – Title from screen.
4. Matthew Omolesky The Ally of Executioners: Pushkin, Brodsky, and the Deep Roots of Russian Chauvinism [Electronic resource] / Matthew Omolesky // The American Spectator. – 2022. – Mode of access: <https://spectator.org/the-ally-of-executioners-alexander-pushkin-joseph-brodsky-and-the-deep-roots-of-russian-chauvinism/?fbclid=IwAR11bEgBgQKSlNlYI1AmX4R8Z9SpaoUtKXxZH7iBw1Sy4wPXkY3OXaYtc-Dk> (date of access: 27.10.2022). – Title from screen.
5. Kate Tsurkan Ukrainians are calling for a cultural boycott of Russian artists. Is the world ready to listen? [Electronic resource] / Kate Tsurkan // New Eastern Europe. –

2022. – Mode of access: <https://neweasterneurope.eu/2022/07/20/ukrainians-are-calling-for-a-cultural-boycott-of-russian-artists-is-the-world-ready-to-listen/> (date of access: 27.10.2022). – Title from screen.
6. Українська культура в умовах російської збройної агресії [Електронний ресурс] // CASES. – Режим доступу: <https://cases.media/article/ukrayinska-kultura-v-umovakh-rosiiskoyi-zbroinoi-agresiyi> (дата звернення: 26.10.2022). – Назва з екрана.
 7. Аксьонова Н. Дослідження мас-медіа в умовах інформаційної війни / Н. Аксьонова Н. // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 341–350.
 8. Олеся Бойко Війна, яка переросла в тероризм – що пишуть про Україну у світових ЗМІ [Електронний ресурс] / Олеся Бойко // Chytomo. – 2022. – Режим доступу: <https://chytomo.com/vijna-iaka-pererosla-v-teroryzm-shcho-pyshut-pro-ukrainu-u-svitovykh-zmi/> (дата звернення: 26.10.2022). – Назва з екрана.

Науковий керівник: к.філол.н., доцент Жугай В.Й.